

ORIJENTACIONI KRITERIJI

Na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH održanoj dana **27.01.2016.** godine razmatrani su i prihvaćeni:

Prečišćen tekst sa dopunama od 05.marta.2025g

ORIJENTACIONI KRITERIJI i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete

Ovi orijetnacioni kriteriji trebaju omogućiti ujednačenu primjenu člana 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ" broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Sl. list R BiH“ broj: 2/92 i 13/93, „Sl. novine FBiH“ broj: 29/03 i 42/11 – u daljnjem tekstu: ZOO).

Orijetnacioni kriteriji ne predstavljaju formulu koja automatizmom služi za izračunavanje pravične novčane naknade. U primjeni navedenog zakona valja uvijek imati na umu sve okolnosti slučaja, pri čemu trajanje i jačina fizičkih i duševnih bolova i straha imaju tek značaj naročito važnih, ali ne i jedinih okolnosti koje sud mora imati na umu pri određivanju iznosa pravične novčane naknade.

Ovi kriteriji primjenjuju se na sve parnične postupke na naknadu nematerijalne štete u svim stepenima suđenja.

Uz ove orijetnacione kriterije za pojedine oblike nematerijalne štete podsjeća se i na dugogodišnje pravne stavove sudske prakse. Time se željelo podsjetiti upravo na sve okolnosti slučaja koje sud mora imati u vidu kad primjenjuje odredbu člana 200. ZOO.

FIZIČKI BOLOVI

Orijetnacioni kriteriji i iznos za utvrđivanje visine naknade za fizičke bolove **(po danima):**

- Jaki bolovi - 70,00 KM;
- Srednji bolovi - 40,00 KM;
- Slabi bolovi - 10,00 KM,

Kod utvrđivanja iznosa naknade treba imati na umu da su trajanje i jačina fizičkih bolova dva naročito važna elementa za dosuđivanje pravične novčane naknade, ali sud mora voditi računa i o drugim okolnostima slučaja.

Pravni stav glasi:

„1. Nelagodnosti u toku liječenja (npr. kraća nesjestica, hospitalizacija, vezanost za krevet, razne vrste imobilizacija i fiksacija, rengenско snimanje, broj operacija, infuzija, transfuzija, injekcije, previjanje rana, ostranjenje šavova, upotreba invalidskih kolica, bolovanje, posjećivanje ambulate, fizioterapija, trajanje rehabilitacionog postupka i sl.) koje trpi oštećenik razmatraju se u okviru naknade za fizički bol“.

2. Može li i pod kojim uslovima pojedina od navedenih nelagodnosti prerasti u kakav drugi samostalni oblik nematerijalne štete (npr. duševni bolovi zbog smanjenja životne aktivnosti) valja ocjeniti uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja.“

STRAH

Orientacioni kriteriji i iznos za utvrđivanje visine naknade za strah (po danima):

- veoma jakog intenziteta 70,00 KM
- jakog intenziteta..... 60,00 KM
- srednjeg intenziteta 30,00 KM
- slabog intenziteta 5,00 KM

Korekcija na više ili na niže prema istim kriterijima kao i kod fizičkih bolova, odnosno kriterijima koje propisuje član 200. ZOO, imajući također na umu i sve ostale okolnosti svakog konkretnog slučaja.

Pravni stav glasi:

„Pravična novčana naknada za pretrpljeni strah dosuđuje se ako okolnosti slučaja, a naročito trajanje i jačina straha to opravdavaju.“

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG SMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI

- do 25% 5.000,00 KM za svakih 10 %
- preko 25 do 40% 6.000,00 KM za svakih 10 %
- preko 40 do 60%..... 7.000,00 KM za svakih 10 %
- preko 60 do 80% 8.000,00 KM za svakih 10 %
- preko 80 do 100%..... do 10.000,00 KM za svakih 10 %

Korekcija prema obimu i težini utvrđenih trajnih posljedica, a kao dodatne kriterije treba imati na umu životnu dob, vrstu zanimanja oštećenika i sl.

Ovaj oblik štete je u pravilu trajnog karaktera, ali novčana naknada se može dosuditi i kadje smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i dužeg trajanja ili ako to posebne okolnosti opravdavaju.

Pravni stav glasi:

„1. Smanjenje životne aktivnosti, kao posebna osnova za naknadu štete zbog duševnih bolova, obuhvaća sva ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog koje je ostvarivao ili bi ih po redovnom toku stvari u budućnosti izvjesno ostvarivao. Pod ograničenjem se podrazumjeva i obavljanje aktivnosti uz povećane napore ili pod posebnim uslovima.“

2. Ovaj oblik štete je u pravilu trajnog karaktera, ali novčana naknada se može dosuditi i kad je smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i dužeg trajanja ili ako to posebne okolnosti opravdavaju.“

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG NARUŽENOSTI

- izrazito jaki stepen..... 10.000,00 KM
- jak stepen - vrlo uočljivo trećima 7.000,00 KM
 - uočljivo samo ponekad (ukućanima, na plaži i sl.)..... 6.000,00 KM
- srednji stepen – vrlo uočljivo trećima 6.000,00 KM
 - uočljivo samo ponekad 3.000,00 KM
- laki stepen - vrlo uočljivo trećima 1.500,00 KM
 - uočljivo trećima samo ponekad 700,00 KM

Korekcija naknade zavisno od životne dobi, vrste zanimanja, lokaciji povreda i sl.

Pol oštećenika, sam po sebi, ne utiče na visinu naknade s osnove naruženja.

Pravni stav glasi:

„Osnova za priznanje novčane naknade za naruženost nije samo u tome da li i u kojoj mjeri izmjenjena vanjšina oštećenog izaziva u okolini gađanje, sažaljenje ili druge negativne reakcije, već se uzimaju u obzir i subjektivna mjerila o utjecaju svih elemenata (izmjenjena vanjšina, primjetnost, obim itd.) na psihičku ravnotežu oštećenog, odnosno na njegovo psihičko stanje u cjelini. Pri tome se subjektivne osobine oštećenog uzimaju u obzir u razumnoj mjeri.“

Ovaj stav treba tumačiti tako da sud vodi računa kako o objektivnim, tako i o subjektivnim okolnostima.

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG SMRTI BLISKOG SRODNIKA

(bračni i vanbračni partner; dijete; gubitak ploda; roditelji; braća i sestre)

- Za slučaj smrti bračnog i vanbračnog partnera i djeteta 20.000,00 KM
- Za slučaj gubitka ploda roditeljima..... 7.000,00 KM
- Za slučaj smrti roditelja..... 20.000,00 KM
- Za slučaj smrti brata ili sestre 7.000,00 KM

Pravni stav glasi:

„Pravična novčana naknada za duševne bolove djeteta zbog smrti roditelja predstavlja naknadu kako za bol izazvanu samim saznanjem za smrt, tako i za sve kasnije bolove koje dijete trpi zbog gubitka roditelja –

ljubavi, njege i pažnje koju bi mu roditelj pružao, pa pripada djetetu koje zbog uzrasta nije moglo osjetiti bol zbog same smrti roditelja, jer je u pitanju naknada za jedinstveni oblik nematerijalne štete.“

- ako se začeto nerođeno dijete (nasciturus) rodi živo za slučaj smrti roditelja 20.000,00 KM.

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG NAROČITO TEŠKOG INVALIDITETA BLISKE OSOBE

- Za slučaj naročito teškog invaliditeta
bračnog i vanbračnog druga
(trajnića zajednica života) i djeteta 20.000,00 KM
- Za slučaj naročito teškog invaliditeta
roditelja:
 - djetetu koje se nalazi na odgoju 20.000,00 KM
i izdržavanju kod roditelja
 - djetetu 12.000,00 KM

NEOPRAVDANA OSUDA ILI NEOSNOVANO LIŠENJE SLOBODE

- 100,00 KM po danu

Pravni stav glasi:

“Duševni bolovi zbog neopravdane osude, odnosno neosnovanog lišenja slobode predstavljaju jedinstven vid štete koji obuhvata sve štetne posljedice nematerijalne štete vezane za ličnost oštećenog proistekle iz neopravdane osude odnosno neosnovanog lišenja slobode. Za ovu štetu dosuđuje se jedan iznos naknade pri čijem odmjeravanju sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja (ugled koji je oštećeni ranije uživao u svojoj sredini, odnos sredine prema njemu poslije osude, odnosno lišenja slobode, težina i priroda krivičnog djela, vrijeme trajanja lišenja slobode i sve druge okolnosti koje su utjecale na prirodu, težinu i trajanje psihičkih bolova).”

Predsjednica Građanskog odjeljenja,
Zdravka Grebo Jevrtić

***Iz sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH**

ORIJENTACIONI KRITERIJI VRHOVNOG SUDA FBIH NISU MATEMATIČKA FORMULA KOJA PUKIM AUTOMATIZMOM SLUŽI ZA UTVRĐIVANJE I IZRAČUNAVANJE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE, JER ODLUČIVANJE O IZNOSU NEMATERIJALNE ŠTETE JESTE SUDENJE U KOJEM SE PRIMJENJUJE PRAVNI STANDARD PRAVIČNOSTI PRI ODMJERAVANJU NOVČANE ODŠTETE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 36 0 P 005883 10 Rev od 08.09.2011. godine)

Na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine održanoj dana **05.03.2025.** godine razmatrani su i prihvaćeni:

ORIJENTACIONI KRITERIJI

i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete

Mijenjaju se Orijehtacioni kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Federacije BiH od 27.01.2016. godine u primjeni Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ broj: 29/78, 39/85 i 57/89, Službeni list RBiH broj: 2/92 i 13/93, Službene novine FBiH broj: 29/03 i 42/11), na način da se tada prihvaćeni novčani iznosi KM **po svim osnovima povećavaju za 50%.**

Obrazloženje

Na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH od 27.01.2016. godine, prihvaćeni su i doneseni Orijehtacioni kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Orijehtacioni kriteriji).

Kako je od njihovog donošenja proteklo znatno vrijeme s inflatornim kretanje, to je bilo potrebno uskladiti postojeće Orijehtacione kriterije s navedenim promjenama.

Prilikom donošenja odluke o izmjeni Orijehtacionih kriterija, uz pomoć kojih sudovi određuju visinu pravične novčane naknade nematerijalne štete u primjeni Zakona o obligacionim odnosima, Vrhovni sud Federacije BiH, se koristio i podacima Agencije za statistiku Federacije BiH kao službenih podataka nadležnog entitetskog tijela, o stopi inflacije mjerenoj indeksom promjena potrošačkih cijena u odnosu na početnu 2016. godinu i indeksom promjena prosječnih mjesečno isplaćenih neto plaća po zaposlenom u Federaciji BiH u odnosu na početnu 2016. godinu.

Osnovom tih podataka, pokazalo se da navedeni indeks promjena potrošačkih cijena u naznačenom vremenskom razdoblju iznosi 135,4 što znači da je inflacija iznosila 35,4 %, pri čemu indeks promjene prosječnih mjesečnih isplaćenih neto plaća iznosi 163,6. Iz toga proizilazi da su prosječne isplaćene mjesečne neto plaće u odnosu na početnu 2016. godinu porasle za 63,6 %. Dakle, prosjek je 49,5%, a najbliža cifra zaokruživanja je **50%.**

Polazeći od cilja i svrhe odredbi Zakona o obligacionim odnosima o naknadi nematerijalne štete, imajući u vidu navedene statističke podatke, na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH je odlučeno da se visina pravične naknade po svim vidovima nematerijalne štete u odnosu na iznose iz 2016. godine poveća za 50%.

Predsjednik Građanskog odjeljenja Radenko Blagojević